

בס"ד. ליל א' רחג השבועות (לפנות-בוקר), ה'תשכ"א*

(הנחה)

בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כו' מה לילוד אשה בינינו אמר להם לקבל התורה (שבא לקבל תורה עבור כל ישראל, וכמאמר¹ משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה, ומהם לכל ישראל עד סוף כל הדורות), אמרו לפניו (המלאכים) חמדה גנוזה שגנוזה לך כו' קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה² אנוש כי תזכרנו גו' תנה הודך על השמים. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה כו', והתשובה שהשיב להם מרע"ה היתה כלום למצרים ירדתם כו' כלום יצה"ר יש ביניכם וכו'.³ ובמדרש תהלים עה"כ⁴ איתא בשלשה מקומות היו המלאכים מדיינין כנגד הקדוש ברוך הוא, בבריאת האדם, במתן תורה ובמשכן. כשביקש הקדוש ברוך הוא לברוא את האדם אמרו מה אנוש כי תזכרנו, והראה להם הקדוש ברוך הוא שחכמתו גדולה משלכם, כשבא הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל אמרו מה אנוש כי תזכרנו כו' תנה הודך על השמים, וכן טענו גם כשהי' הציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.⁵ והיינו, שמאמר הגמרא שטענת המלאכים היתה במתן תורה, מבואר במדרש בפרטיות יותר, שבשלשה מקומות היו המלאכים מדיינין. ובהקדם, דהנה כתיב⁶ עשרה עשרה הכף בשקל הקודש, שעשרה מאמרות הם מכוונים כנגד עשרת הדברות,⁷ היינו שעשרת הדברות נותנים קיום בהעשרה מאמרות, שע"י התורה נשלם כוונת ותכלית בריאת העולם, שתכלית בריאת העולם הוא לעשות מהעולם משכן ומקדש לו יתברך, וכוונה זו נשלמת ע"י התורה. וזהו שטענת המלאכים היתה בשלשה מקומות, בעת הבריאה, במשכן (תכלית הכוונה דבריאת העולם⁸), ובמתן תורה (שע"י התורה נשלמת כוונה זו⁸).

(ב) **והענין** הוא, דטענת המלאכים על נתינת התורה לישראל לא היתה על זה שנותנים את התורה לנשמות (ישראל), כי גם המלאכים ידעו שנשמות הם במדרגה נעלית יותר מהמלאכים, אלא טענתם היתה על זה שנותנים את התורה

(* במאמר זה תיקן כ"ק אדמו"ר שליט"א תיקונים אחדים.

(1) אבות פ"א מ"א.

(2) תהלים ח, ה.

(3) שבת פח, סע"ב ואילך.

(4) תהלים שם, ב.

(5) תרומה כה, ח.

(6) נשא ז, פו.

(7) זהר ח"ג יא, ב ואילך.

(8) ראה לקו"ש חכ"א ע' 150. וש"נ.

להגוף, כלשון הגמרא, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם. ויתירה מזה, שגם בנוגע להגוף, לא היתה טענתם על זה שנותנים התורה לגוף בכלל (גוף רוחני), אלא על נתינת התורה לגוף האדם שהוא גוף גשמי, כלשון הגמרא (הנ"ל) אתה מבקש ליתנה לבשר ודם.

וביאור הענין⁹, דהנה מצינו ששירת המלאכים נזכרה בנביאים, וכמ"ש בהפטרות דחג השבועות, ואשמע אחרי קול רעש גדול¹⁰, וכתוב קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי גו'¹¹, והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול¹², משא"כ שירת הנשמות לא מצינו בנביאים. והיינו, שיש גם שירת הנשמות, שהרי הנשמות יש להם עליות תמיד, כמ"ש¹³ ילכו מחיל אל חיל, וכמ"ש¹⁴ והי' מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר גו', שהו"ע הילוך ועליית הנשמות שעולים לגן עדן העליון וחוזרים לגן עדן התחתון ועולים עוד הפעם לגן עדן העליון, וידוע שכל עלי' היא ע"י שיר, וכמאמר¹⁵ כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר, וכיון שעליית הנשמות היא למעלה יותר מעליית המלאכים, הרי מובן שגם שירת הנשמות היא יותר משירת המלאכים, ומ"מ לא נזכר בנביאים שירת הנשמות. וטעם הדבר מבואר בלקוטי תורה¹⁶, לפי שהמלאכים הם בעלי נפש וגוף, דהגם שנקראים שכלים נבדלים¹⁷, הרי זה דוקא בערך הגוף שלמטה, אבל מ"מ גם המלאכים יש להם גוף, וכמ"ש¹⁸ עושה מלאכיו ורוחות משרתיו אש לוחט, ופירש הרמב"ן¹⁹ שקאי על גוף המלאכים. והיינו, שאי אפשר לפרש שקאי על נפש המלאכים, כי בנפש המלאכים לא שייך ענין אש ורוח כלל, דעם היות שאש ורוח הם ב' יסודות הדקים, ובזה גופא הרי המלאכים הם מדקות היסודות, כדמוכח מפ"י הרמב"ן, מ"מ הרי הם יסודות. וענין זה לא שייך בנפש המלאכים, שהו"ע המדות אהבה ויראה, מחנה מיכאל בחסד ומחנה גבריאל בגבורה²⁰, ובפרט ע"פ המבואר בתניא²¹ בשם הזהר²² שישנם מלאכים שכליים, שהרי בענין המדות ומכ"ש בענין השכל לא שייך גם ענין

9) בהבא לקמן — ראה לקו"ת ברכה צח, א ואילך. ד"ה כל שמעשיו מרובין תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"ב ע' רסח ואילך), תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ע' ריז ואילך). תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רנג ואילך). וראה גם ד"ה הנ"ל עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שצט ואילך).

10) יחזקאל ג, יב.

11) שם א, כב.

12) ברכת יוצר.

13) תהלים פד, ח. ראה ברכות ומו"ק בסופן. ועוד.

14) ישעי' סו, כג.

15) שבת נא, ב.

16) שבעה ע"ט.

17) ראה מורה נבוכים ח"ב פ"ג. לקו"ת שלח מה, א. מו, רע"א. אוה"ת מסעי ע' א'שצח ואילך. ספר

החקירה להצ"צ יג, א.

18) תהלים קד, ד.

19) בסוף שער הגמול.

20) ראה לקו"ת במדבר יא, ב.

21) פרק לט (נא, ב).

22) ח"ג רכה, א (ברע"מ).

יסודות הדקים. ועכצ"ל דמ"ש עושה מלאכיו רוחות גו' קאי על גוף המלאכים. ומכיון שהמלאכים הם בעלי גוף, לכן השירה שלהם נשמעת באזני הנביאים. משא"כ שירת הנשמות שאין להם גוף כלל, וענין השירה שלהם הוא ענין ההשגה ואהבה ויראה, הנה זה אי אפשר שהנביא ישמע. וכמו שהוא בענין השמיעה, כן הוא גם בענין הראי', שהמלאכים נתפסים בראי', וכמ"ש²³ וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, דכיון שהמלאכים יש להם גוף, והיינו שגם במעמדם ומצבם יש להם גוף, לכן אפשר שיתלבשו למטה יותר, עד שיהיו נתפסים בראי' כו'.

ומכל זה מובן שטענת המלאכים על נתינת התורה לישראל לא היתה מצד הנשמה, שהרי הנשמות הם למעלה מהמלאכים, אלא מצד הגוף. והיינו, שגם המלאכים ידעו שמתן תורה צריך להיות לנשמות בגופים דוקא, ומ"מ טענו שתינתן התורה אליהם, דכיון שגם הם בעלי גוף, הרי גם זה יספיק לנתינת התורה, ולא יהי' צורך לתת התורה לגוף בו"ד, שמצד הבשר ורתיחות הדמים אפשר להיות ענין בלתי רצוי כו'. ועל זה השיבו להם, כלום למצרים ירדתם כו' יצר הרע יש ביניכם, היינו שלא מספיק המצרים והגבולים של גופות המלאכים, אלא צריך למצרים וגבולים כאלו ששייך בהם יצר הרע, וגם אותו צריך להפוך לטוב, וכמאמר הבעש"ט²⁴ עה"פ²⁵ סור מרע ועשה טוב, שצריך לסור מהרע ולעשות ממנו שיהי' טוב, ולכן ניתנה תורה לגוף בשר ודם דוקא²⁶. ועד"ז בנוגע לטענת המלאכים בעת בריאת העולם ובמשכן [כמשנת"ל שג' ענינים אלה שייכים זל"ז, שקיום העשרה מאמרות (שמהם נברא העולם תמיד, כתורת הבעש"ט²⁷ עה"פ²⁸ לעולם הוי' דברך נצב בשמים, שהדבר הוי' צריך להיות תמיד בהנברא להוותו ולהחיותו ולקיימו), נמשך מעשרת הדברות שבתורה, שהתורה היא המשלמת את תכלית כוונת הבריאה שיהי' העולם מקדש ומשכן לו ית'], שטענתם היתה שמספיק גם גוף רוחני של מלאכים. ועל זה השיבו להם שצריך לגוף בשר ודם דוקא, כי, כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו, שנאמר²⁹ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו³⁰, וכתיב³¹ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, עשיתי הוא מלשון לעשות לתקן³², היינו שתכלית הבריאה הוא לתקן ולהעלות את כל הבריאה ולעשותה ע"י התורה מקדש ומשכן לו ית', ובשביל זה צריך לגוף בו"ד דוקא, שע"ז יוכלו

(23) וירא יח, ב.

(24) כתר שם טוב סימן סט. פט.

(25) תהלים לד, טו.

(26) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 28 ואילך.

(27) תניא שעהייה"א פ"א.

(28) תהלים קיט, פט.

(29) ישעי' מג, ז.

(30) אבות ספ"ו.

(31) ישעי' מה, יב.

(32) ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם. ראה סה"מ תרנ"ג שם (ע' רכב). תרנ"ד שם (ע' רנט). וראה גם

סה"מ תרצ"ז ע' 214. וש"נ.

להעלות גם את המטה ביותר. וכידוע המשל³³ מהגבהת הבנין שצריך להגבי' אותו מתחתיתו דוקא, משא"כ אם יגביהו מאמצעיתו אזי לא יוגבה תחתיתו.

ג) והנה הכח לתקן ולהעלות גם גוף הגשמי בו"ד אינו בכח המלאכים כי אם בכח הנשמות דוקא. והענין הוא³⁴, דהנה, כללות הבריאה נחלקת לד' סוגים דומם צומח חי מדבר, שבהם נכללים גם המלאכים ונשמות. וד' סוגים אלו הם כנגד ד' אותיות שם הוי"ו³⁵. והגם שלפעמים מבואר³⁶ ההפרש בין מלאכים ונשמות, שמלאכים שרשם משם אלקים, כמ"ש³⁷ הודו לאלקי האלקים, ונשמות שרשם משם הוי"ו, כמ"ש³⁸ כי חלק הוי"ו עמו, מ"מ, בכללות יותר, גם המלאכים שרשם משם הוי"ו, דהוי"ו לשון מהוה³⁹, והוא מהוה את כללות כל ההויות. ולכן הד' סוגים שבהבריאה נכללים בשם הוי"ו, שיש בו ד' אותיות, שכנגדם הם ד' הסוגים. ה"א אחרונה, בחי' המלכות, הו"ע סוג הדומם. וא"ו, בחי' המדות, הו"ע סוג הצומח, שהרי המדות צומחים מקטנות לגדלות. ה"א ראשונה, בחי' הבינה, הו"ע סוג החי, כמ"ש בחוה⁴⁰ היא היתה אם כל חי, דקאי על ספירת הבינה, ולמעלה יותר קאי גם על בחינת חיצוניות החכמה, שגם חיצוניות החכמה נכללת בסוג החי, כמ"ש⁴¹ והחכמה תחי' (והיינו, שבחכמה יש ב' מדריגות, יו"ד וקוצו של יו"ד, ומשנ"ת שגם חכמה היא בסוג החי, כמ"ש והחכמה תחי', היינו בחינת חיצוניות החכמה). וגם המלאכים נקראים בשם צומח וחי, וכמ"ש⁴² אז ירננו כל עצי יער, וכן נקראים בשם בהמות חיות ועופות⁴³, וכמ"ש⁴⁴ פני ארי' גו' לפני שור מהשמאל גו' לפני נשר גו'. ואות יו"ד וקוצו של יו"ד, בחינת פנימיות החכמה, קאי על נפש השכלית, נפש המדברת. והנה, האותיות וא"ו וה"א ראשונה יש להם חיבור זה עם זה, וכמו בצומח וחי שהם בקירוב זה לזה, שהחי יש בו ענין הצמיחה. וכן הוא גם בענין המדות והשכל שהם בקירוב זה לזה. משא"כ ה"א אחרונה, בחי' המלכות, אין לה קירוב עם הוא"ו וה"א ראשונה, והתהוותה הוא מהחכמה, פנימיות החכמה, כמאמר⁴⁵ אבא יסד ברתא, אלא שהתהוות זו הוא בדרך ריחוק. וכמו שהתהוות

33 תו"א בראשית ד, א.

34 תו"א שם ג, ד ואילך.

35 ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. תניא פל"ח (ג, ב).

36 ראה תניא אגה"ת פ"ד (צד, א).

37 תהלים קלו, ב.

38 האזינו לב, ט.

39 פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). מו"נ ח"א פס"א. תניא שער

היחוד והאמונה רפ"ד.

40 בראשית ג, כ.

41 קהלת ז, יב.

42 תהלים צו, יב. וראה לקו"ת פינחס עט, סע"ב ואילך. וראה גם סה"מ תרצ"ו ע' 96. וש"נ.

43 ראה תניא רפל"ט. תו"א שם ד, ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' קכא. ועוד.

44 יחזקאל א, י.

45 תניא אגה"ק סימן ה. מזהר ח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א.

החכמה עצמה היא בדרך ריחוק, וכמ"ש⁴⁶ והחכמה מאין תמצא, כידוע שהתהוות החכמה מלמעלה מהחכמה אינו דומה להתהוות הספירות שלמטה מהחכמה, כמו התהוות בינה מהחכמה, וכן מדות מהבינה, וכן פנימיות המלכות מהמדות, שהתהוותם היא בדרך עילה ועלול, משא"כ התהוות החכמה מלמעלה מהחכמה היא בדרך יש מאין, והיינו שפנימיות החכמה שייכת להאין שממנה היא נמצאת (דמ"ש והחכמה תחי' הוא בבחינת חיצוניות החכמה, ומ"ש והחכמה מאין תמצא הוא בבחינת פנימיות החכמה, מ"ה שבחכמה), וכמ"ש בתניא⁴⁷ שמדריגת החכמה הוא ההרגש שהוא לבדו הוא ואין זולתו, וכמו"כ הוא גם בענין אבא יסד ברתא⁴⁸, שהתהוות המלכות (חיצוניות המלכות, דיבור דמלכות) מפנימיות החכמה היא בדרך ריחוק. והענין הוא, דחיצוניות המלכות הוא בחינת האותיות, והתהוות האותיות אינה מהמדות ומהשכל בדרך עילה ועלול, וכידוע הראיות על זה, דאם נאמר שהתהוות האותיות היא מהמדות או מהשכל, הי' צריך ששכל של חסד ושכל של דין יהיו באותיות שונות, ובפועל אנו רואים שבאותם האותיות עצמם מתלבש הן שכל של חסד והן שכל של דין, ורק צירוף האותיות מתחלף אבל האותיות עצמם הם בשניהם בשה. ויתרה מזה, דאיתא בזהר⁴⁸ ובמק"מ שישנם אותיות של חסד ואותיות של דין, וא"כ, בודאי הי' צריך להיות ששכל של חסד יתלבש באותיות של חסד דוקא, וכן להיפך, והרי אנו רואים שאינו כן. ומזה מוכח שהתהוות האותיות אינו מהשכל ומכ"ש שאינו מהמדות, אלא יש להם שורש לעצמם, ומצד עצם שרשם ישנם אותיות של חסד ואותיות של דין, והשורש שלהם הוא בקדמות השכל⁴⁹ (שלמעלה מהשכל), וכידוע בענין אבא יסד ברתא, שהמשכת האותיות (ברתא) מהחכמה (אבא) היא מבחינת קדמות השכל. והתהוות האותיות מקדמות השכל הוא בדרך ריחוק⁵⁰.

ועד"ז הוא גם ההפרש בין צומח וחי למדבר, שבצומח וחי הנה גופם ונפשם הם בערך זה לזה ונתהוו (הגוף והנפש) יחד, וכמ"ש תדשא הארץ גו'⁵¹ תוצא הארץ גו'⁵², וגם בנבראים דעלמא דאתכסיא כתיב ישרצו המים גו'⁵³, שנבראו כולם כמו שהם עתה, וכמרז"ל⁵⁴ בקומתן נבראו ובצביונן נבראו. וכן הוא במלאכים שגופם ונפשם נתהוו כאחד. משא"כ בבריאת האדם שנעשה גופו תחילה

46) איוב כח, יב. וראה תניא אגה"ק ס"ז (קכו, א). סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שא. שיט. שצא. עטר"ת ס"ע תפד ואילך. תרפ"ט ע' 17. 129.

47) פל"ה בהגהה (מד, ב ואילך). וראה שם פי"ח (כג, סע"ב).

48) ח"א טז, ב.

49) ראה אגה"ק שבערה 45. תו"א מקץ מב, א ואילך. מג, א. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קיג, ב. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תקנו ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שמ. ושי"נ. סה"מ תרע"ח ע' שמה ואילך.

50) ראה גם סה"מ תרנ"ט ע' ג ואילך.

51) בראשית א, יא.

52) שם, כד.

53) שם, כ.

54) ר"ה יא, א. חולין ס, א.

בפ"ע בלי שום נפש חיונית בתוכו, וכמ"ש⁵⁵ וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה, וכמרז"ל⁵⁶ שעה ראשונה הוצבר עפרו שני' נעשה גולם (כמ"ש⁵⁷ גלמי ראו עיניך), ורק אח"כ ויפח באפיו נשמת חיים⁵⁵. דלכאורה הרי זה פחיתות שבמשך זמן הי' גוף האדם גולם, אך באמת, הנה מזה גופא רואים את המעלה שבסוג המדובר, שנשמת האדם שהיא למעלה מנפש המלאכים, מתלבשת דוקא בגוף האדם, שהוא גוף היותר תחתון, וע"ד שהתהוות האותיות הוא מפנימיות החכמה דוקא, דנעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן⁵⁸.

ד) וביאור מעלת נשמת אדם על נשמת המלאכים, הנה נתבאר לעיל דמלאכים שרשם משם אלקים, ונשמות שרשם משם הוי'. ומזה יובן בתוספת ביאור הטעם ששירת המלאכים נשמעת באזני הנביא ולא שירת הנשמות, לפי שהמלאכים שרשם משם אלקים³⁶, בחינת הכלים, והכלים הם במדידה והגבלה, משא"כ הנשמות שרשם משם הוי'³⁶, בחינת האורות, והאורות אינם במדידה והגבלה, עד שלפעמים מבואר⁵⁹ שהאורות הם פשוטים. וגם לפי המבואר במק"א⁶⁰ שגם הנשמות שרשם מהכלים, הרי ידוע ששורש הנשמות הוא מפנימיות הכלים⁶¹. וההפרש בין פנימיות הכלים לחיצוניות הכלים הוא כמו שאנו רואים גם בכלים למטה, שפנימיות הכלי מיוחדת עם המשקה שבתוכה, משא"כ חיצוניות הכלי, הרי דופן הפנימי של הכלי מפסיק בין המשקה לחיצוניות הכלי. וגם כללות ענין חיצוניות הכלי הוא בכדי להביא את המשקה למקום שרוצה, היינו שענינו הוא בשביל הזולת, היינו בשביל הגילוי. וזהו בענין הכלים שמחוץ להאדם. וכמו"כ בהכלים שבאדם עצמו שהם האברים, הרי אינו דומה חיצוניות הכלי לפנימיות הכלי, ועד"מ בכלי המוח, שחיצוניות המוח ענינו להשפיע זולתו, הנה מלבד זה שכללות ענין ההשפעה הוא רק חיצוניות, דתוונא דלכא לא כתבי אינשי⁶², ולא קאי אדעתא דרביי⁶³, הנה גם החיצוניות עצמו, הרי כאשר השומע לא יהי' בר שכל לא תועיל לו ההשפעה מאומה, וכמאמר א' קאפ קען מען ניט אַרופ שטעלן⁶⁴, ורק כאשר הוא בעל שכל בעצמו אזי יקבל את ההשפעה מרבו. וטעם הדבר הוא, לפי שכללות ענין ההשפעה שמחיצוניות הכלי הוא חיצוניות בלבד, היינו הארה בלבד, ולא באופן שנותן לו את העצם. משא"כ בענין השפעת הטיפה שהיא מפנימיות

55) בראשית ב, ז.

56) סנהדרין לח, ב.

57) תהלים קלט, טז.

58) ספר יצירה פ"א מ"ז.

59) ראה אוה"ת פינחס ע' א'קמח ואילך. וראה ספר הערכים — חב"ד ח"ד ערך אורות דספירות —

פשיטתם" ו"ציורם" ס"ג. ורש"י.

60) ראה אוה"ת ויקרא ע' קי.

61) ראה עץ חיים שער כח (שער העיבורים) פ"א. שער מ (שער פנימיות וחיצוניות) דרוש י. פ"ח

הקדמה לשער השבת פ"י. לקו"ת פ' ראה כו, סע"ג ואילך. דרושים ליוהכ"פ ע, ג.

62) ראה פרש"י סנהדרין לה, א. הובא בסה"מ תרנ"ז ס"ע מו.

63) ראה ע"ז ה, ב.

64) סהמ"צ להצ"צ ג, א. סה"מ תרנ"ג ע' ריט. תרנ"ט ע' ג. המשך תרס"ו ע' קעג. ובכ"מ.

המוח, הרי עי"ז מוליד בדומה לו, לפי שהיא השפעה עצמית. והיינו לפי שפנימיות המוח מיוחד עם פנימיות האור. וטעם הדבר שכן הוא למטה, הרי זה לפי שכן הוא גם למעלה, דחיצוניות הכלים הוא הארה בלבד, ופנימיות הכלים מיוחד עם פנימיות האור, עד עם בחינת עצם האור, שהוא אין סוף. ומזה מובן מעלת הנשמות על המלאכים, שהנשמות ששרשם מפנימיות הכלים שמיוחדים עם עצם האור, אין בהם שום הגבלות כלל. דהנה, מלאך מוגבל במקום, כמאמר מלאך בשליש עולם עומד⁶⁵, וכמו"כ הוא מוגבל בזמן, שהרי זמן ומקום שייכים זה לזה⁶⁶. משא"כ נשמות אינם מוגבלים לא במקום ולא בזמן, שזהו מה שאומרים⁶⁷ וקדושים בכל יום יהללוך סלה, ואילו לפני"ז, באמירת קדוש ברוך ימלוך⁶⁸, לא נאמר סלה, והיינו לפי שקדוש ברוך ימלוך קאי על שירת השרפים חיות ואופנים, שהשיר שלהם הוא בהגבלה, שישנו הפסק בהשירה שלהם, משא"כ וקדושים בכל יום יהללוך סלה קאי על שירת הנשמות, שהשירה שלהם היא בכל יום, ויתרה מזה, שהשירה היא סלה, דכל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק⁶⁹.

וביאור הענין, הנה נתבאר לעיל שהמלאכים נתהוו בגופם ונפשם כאחד, ומזה מובן שכשם שגופם בערך לנפשם, כמו"כ גם נפשם בערך לגופם. והענין בזה, שגופם של המלאכים הוא בערך לנפשם, ולכן כשהמלאך אומר שירה, שהוא מצד הנפש, אזי נעשה ביטול גם בגופו, וכמ"ש⁷⁰ וצבא השמים לך משתחווים, דקאי על הגלגלים שמסבבים ממזרח למערב, כידוע⁷¹ שזהו ההשתחוואה והביטול שלהם להשכינה, דשכינה במערב⁷², שענין זה הוא מצד השירה שאומרת נפש הגלגלים, והיינו, שאמירת השירה מצד נפשם פועלת שנעשה גם ההשתחוואה בגופם, שמסבבים למערב. וזהו⁷³ שמצינו ביהושע תלמידו של משה (כמאמר¹ משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע), שכאשר רצה להעמיד את השמש, אמר שמש בגבעון דום⁷⁴, שלא אמר עמוד, אלא אמר דום, דום מלומר שירה⁷⁵, ועי"ז עמד השמש מלכת. והיינו לפי שהילוך השמש הוא מצד שירת נפש המלאך שפועל גם על גוף המלאך, שמזה נמשך גם הליכת גלגל השמש, וכשפסק נפש המלאך לומר שירה, אזי נפסק במילא הליכת השמש. ומכל זה מובן שגוף המלאך הוא בערך לנפשו. וכמו"כ לאידך גיסא, שנפש המלאך הוא בערך לגופו, דכשם שהגוף הוא

65 ראה חולין צא, ב. ב"ר פס"ח, יב.

66 לקו"ת ברכה שם.

67 בתפלת העמידה.

68 בנוסח הקדושה.

69 עירובין נד, א.

70 נחמי' ט, ו.

71 ראה תניא פמ"ב בהגהה (סא, א).

72 ב"ב כה, א. סנהדרין צא, ב.

73 ראה סידור (עם דא"ח) קמב, א ואילך. סהמ"צ להצ"צ ק, א ואילך. אוה"ת במדבר ע' קט ואילך.

נ"ך ח"ב ע' תשלח ואילך.

74 יהושע י, ב.

75 פרש"י עה"פ.

מוגבל, כך הנפש היא מוגבלת, ולכן יש הגבלה והפסק בשירת המלאכים כנ"ל, דהגם שהשירה היא מצד נפשם, מ"מ יש בזה הגבלה והפסק. משא"כ הנשמות אינם מוגבלים כלל. ונשמת האדם שאינה מוגבלת כלל, נתלבשה בגוף בשר ודם דוקא, לתקנו ולהעלותו ע"י התורה, שבזה נשלם כללות כוונת הבריאה, וכנ"ל במשל הבנין שצריך להגביהו מתחתיתו דוקא, לעשות את העולם משכן לו ית', לפי שנעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן.

ה) וזהו בשעה שעלה משה למרום והמלאכים טענו מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים, אמר הקב"ה למשה רבינו החזר להם תשובה, והיינו שהתשובה היתה צריכה להיות מנשמה בגוף דוקא, שנשמה בגוף הראה להם את המעלה שבגוף גשמי דוקא, ואז הודו המלאכים, שנאמר⁷⁶ ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו' ואילו תנה הודך על השמים לא כתב⁷⁷, וכל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר⁷⁸ עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, ואחר כך נתנו מתנות לכל ישראל, שזהו שירדו ששים רבוא מלאכי השרת וקשרו להם שני כתרים⁷⁸, שהוא ענין סיוע המלאכים על עבודת האדם, והיינו, דתמורת זה שבתחילה קטרגו, הנה הם עצמם הודו וסייעו לעבודת האדם (והוא ע"ד משנת"ל (ס"ב) בפירוש סור מרע ועשה טוב). והודאה זו היתה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע⁷⁸, דשמיעה ענינה הבנה והשגה, שענין זה ישנו גם במלאכים, אמנם ישראל הקדימו נעשה לנשמע, שהראו את מעלת העשי', מעלת דומם דוקא, ואז הודו המלאכים על נתינת התורה לישראל למטה דוקא. ובכלל זה היתה גם הודאתם על עשיית המשכן (שזהו אחד משלשה המקומות שהיו המלאכים מדיינים כנגד הקב"ה), דעשיית המשכן הוא תכלית כוונת הבריאה, ועיקר התכלית אינו בהמשכן שהי' במדבר, כי אם במשכן שילה, ובעיקר בבית עולמים, וכמ"ש⁷⁹ כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, ואילו המשכן הי' עראי, והיינו לפי שהמשכן הי' מעצי שטים עומדים⁸⁰, שהוא דוגמת⁸¹ שרפים עומדים⁸², ובמשכן שילה ניתוסף גם אבנים⁸³, והבית המקדש הי' מאבנים (דומם) דוקא⁸⁴, הנה זה הי' העיקר [ומזה מובן שאם בהמשכן שהאדם למטה עושה העיקר הוא בדומם ולא בצומח, הרי עאכו"כ שהעיקר אינו במלאכים]. ועוד זאת, שבכלל הודאתם על עשיית המשכן נכללית גם ההודאה על ביהמ"ק השלישי, שהרי בהמשכן כתיב⁸⁵ וכן תעשו,

(76) תהלים ת, י.

(77) שם סח, יט.

(78) שבת פח, א.

(79) ראה יב, ט. זבחים קיט, א. שהש"ר פ"א, טז (ג). וראה תו"א ר"פ ויגש.

(80) תרומה כו, טו.

(81) ראה שמו"ר פל"ג, ד. שם פל"ה, ו. לקו"ת נשא כ, ג. ברכה שם. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שסב.

(82) ישע' ו, ב.

(83) זבחים קיב, ב. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ב.

(84) ראה תו"א ויגש שם. לקו"ת ברכה שם. וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 17. ובכ"מ.

(85) תרומה כה, ט.

ואמרו רז"ל⁸⁶ (תעשו) לדורות, שעיקר התכלית בזה הוא ביהמ"ק השלישי שיהי נעלה יותר גם מבית עולמים שהי' קודם, דהגם שגם הוא הי' באופן של קבע, ולא באופן של עראי כהמשכן, מ"מ, הי' אחריו חורבן וגלות, ורק בביהמ"ק השלישי⁸⁷ שלא יהי' אחריו גלות⁸⁸, יהי' עיקר הענין דדירת קבע, ובאופן של דירה, כמשל דירת מלך בשר ודם שדר בהדירה בכל עצמותו⁸⁹. וגם ענין זה הי' כלול בשעת מתן תורה, דכשם שבשעת מתן תורה הי' הדיבור אנכי נשמע מכל ו' הקצוות⁹⁰, כמו"כ לעתיד ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר⁹¹, שבכל רוח מו' הקצוות יראו אלקות. ובהודאת המלאכים על נתינת התורה למטה נכלל גם הודאתם על בנין בית המקדש השלישי, שאז יהי' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר, ויהי' הוי' אחד ושמו אחד⁹².

(86) שבועות טו, א. פרש"י עה"פ.

(87) ראה זהר ח"ג רכא, א. ועוד.

(88) ראה מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

(89) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפט. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תרעט ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב

ריש ע' שנג. המשך תרס"ו ס"ע ג.

(90) ראה תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. תקו"ז תכ"ב (סד, ב). תניא פל"ו (מו, סע"א).

(91) ישעי' מ, ה.

(92) זכרי' יד, ט.